

जाहिरातींचे दर.
मालील पत्र्यावर चौकशी
करावी
व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवस', पुणे ४

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वार्षिक वर्गणी
रु ४.
(रुपाल हशिल माफ)
किंगकोल अकास
एक आणा

'अर्थ एव प्रधान' इति कौटिल्य. अर्थमूलौ धर्मकामाविति।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख २९ सप्टेंबर, १९३७

अंक ३९

आणखी एक

प्रगतीचा मोठा टप्पा ५१ लाखांवरून ६६ लाख वेस्टर्न इंडिया

लार्डफ इन्शुरन्स कंपनी, लि., सातारा.
विमा व्यवसायात विशेष महत्त्वाच्या आणि प्रगतीच्या दृष्टीने
पहिल्या प्रतीच्या अशा ज्या गोष्टी आहेत, त्या सर्वांच्या बाब-
तीत वेस्टर्न इंडिया विमा कंपनी कोणत्याही जीवण विमा
कंपनीस हर जाणार नाही आणि सुप्रसिद्ध विमागणिती
श्री ग स मराठे, एम् ए, ए आय ए, (लंडन) म्हणतात
व्यापमार्गे वेस्टर्न इंडिया ही

सर्व विमाकंपन्यांना आदर्श
अशी विमा संस्था आहे.

गेल्या वर्षअखेरचा प्रगतीचा आढावा.

एकूण विमा	रु ३,२०,००,०००हून अधिक
एकूण शिल्लक	रु. ८३,००,०००हून अधिक
सन १९३६ मधील उत्पन्न रु	१९,३२,८९९
लार्डफ फंड व इतर मगाजळी रु	७७,०५,३७९
सन १९३६ मधील नवे काम रु	६६,४०,८३९
एकूण क्लेमस दिले .	रु १७,१०,२०६
ल्याप्सचे प्रमाण .	शेकडा ४

त्रैवार्षिक दर हजारी बोनस
होल लार्डफ रु. ७५ व एण्डोमिण्ट रु. ६०
विमा उतरण्याला किंवा एजन्सी घेण्याला
हीच कंपनी उत्कृष्ट.

पुणे शाखा:—
बुधवार चौक, पुणे.

मॅनेजर.

दी सी. पी. अँड बरार प्राव्हिन्शल कोऑपरेटिव्ह बँक लि.

डिळक पुतळयाजवळ, न.ग.पूर शहर

दुसरा हता विक्रीस निघाला

मामोद्वार } ३,००,००० चे } सुरक्षितता
३३% पणमासिक } ३३ टक्क्याचे २५ } सरकारी हमी
व्याज ३ लक्षाचे } वर्षे मुदतीचे } द्रुती गेले

महाणी रोखे (डिबेंचर्स)

प्रान्तिक सरकारची मुद्दल व व्याज दोहोंची हमी
या पैशाचा विनियोग आपल्या गरीब शेतकरी बांधवांच्या
कणमुकतेकडे होणार आहे.

ता ५ ते १५ आक्टोबर १९३७ च्या दरम्यान देवहाही
अर्ज पाठवावे

विशेष माहितीकरिता प्रॉस्पेक्टम् मागवा

दे. गो. लांडगे

ना २५-९-३७

ऑफि. मॅनेजर

SAHYADRI INS. CO.
BEST TO CHOOSE & TO REPRESENT
WANTED WORKERS OF EITHER SEX
Particulars by post or in person.

— मन पसंत काम —

वक्तरीर] रिसकूड ब्रदर्स-टेलर्स [गंढी
पणाची] सदाशिव हौदानजिक, पुणे

UNEMPLOYMENT
NO MORE



अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या
प्रतीचे सरकारमान्य

झारापकर टेलरिंग

कॉलेज

आप्या बळवंत चौक, पुणे २
[माहितीपत्रक मागवा]

अर्थशास्त्र

लेखक.—प्रो वा गो काळे व प्रो द गो. कर्वे
पृष्ठसंख्या सुमारे ३००, किंमत तीन रुपये
ह्या ग्रंथांत अर्थशास्त्राच्या सर्वमान्य सिद्धान्तांचे विवेचन केले
आहे.

विविध माहिती

रानडे इन्स्टिट्यूट अल अँड इकनॉमिक इन्स्टिट्यूट, पुणे

कै न्यायमूर्ति महादेव गोविंद रानडे ह्याचे स्मरणार्थ स्थापन झालेल्या वरील संस्थेचे संशोधनकार्य व्यवस्थितपणे चालू आहे. इन्स्टिट्यूटचे डायरेक्टर, श्री दि. व. लिमये, एम. ए., बी. एस्-सी, ह्यानीं एम. एस्.सी. व पीएच. डी. ह्या पदव्यांकरिता विद्यार्थी तयार करण्यास मुंबई विश्वविद्यालयानें मान्यता दिली आहे व त्याचे हाताखाली रासायनिक संशोधन चालू आहे. त्यांनीं केलेल्या संशोधनाचीं टाचणेंहि प्रसिद्ध करण्यात आली आहेत. इन्स्टिट्यूटमध्ये काम करणाऱ्या विद्यार्थ्यांस देण्यासाठी इचलकरजींच्या संस्थानाधिपतींनीं एक शिष्यवृत्ति ठेवली आहे. संस्थेमध्ये थोड्या खर्चात व काटकसरीने उत्कृष्ट संशोधनकार्य होत असतें, हें तिचें वैशिष्ट्य होय श्री. लिमये ह्यांच्या नेतृत्वाखाली चाललेल्या कार्यास आर्थिक सहायाची आवश्यकता आहे.

उत्पन्नाची वाटणी विषम परंतु दरमाणशी उत्तम मोठे

ग्रेट ब्रिटनमधील सुमारे ५ लक्ष लोकांची सालिना प्राप्ति १५ हजार रुपयावर आहे. एक कोटि लोकांस प्रत्येकी ३ ते ७ हजार रु. मिळतात. एकूण लोकसंख्येच्या ६० टक्के म्हणजे सुमारे ३ कोटि लोकांचें वार्षिक उत्पन्न १३ ते ३३ हजार रु आहे व शेकडा १५ लोकांसच फक्त १३ हजारापेक्षां कमी रुपयावर आपला संसार चालवावा लागतो!

ब्रिटिश प्रवाशांची फ्रान्सवर स्वारी

ब्रिटिश प्रवासी फ्रान्समध्ये यदाचे वर्षी गेले, तितके ते ह्यापूर्वी कधीच गेले नव्हते त्यांनीं सर्व फ्रान्स व्यापलें आहे १७ हजार स्यासगी ब्रिटिश मोटार गाड्या त्या देशात हिडत आहेत.

मुंबई इलाख्यातील कामगारसंघ

मुंबई इलाख्यातील कामगारसंघांची एकूण संख्या ९८ असून सुमारे ९० हजार कामगार त्याचे सभासद आहेत

आणखी एका विलायती तज्ञाची नेमणूक

हिंदुस्थान सरकारास आर्थिक सल्ला देण्यासाठी एका तज्ञाची नेमणूक करण्यात यावयाची आहे. जी जागा अत्यंत महत्वाची आहे, पण ती युरोपियनास देऊं केली असल्याचें मध्यवर्ती असेंब्लीत सरकारतर्फे सांगण्यात आलें जागेचा मासिक पगार ३,००० रु. आहे

ट्रेझरी बिलावर १० आ ११ पै व्याज

मंगळवार, ता. २१ सप्टेंबर, रोजी रिझर्व्ह बँकेने २ कोटि रुपयांची ट्रेझरी बिलें स्वीकारली, त्यावर व्याजाचा सरासरी दर व सा. द. शे. १० आणे ११ पै इतका पडला

एम्पायर ऑफ इंडिया विमा क लि.

एम्पायर ऑफ इंडिया लाइफ अँड अरन्स कंपनीची विशेष साधारण सभा गेल्या आठवड्यांत भरली होती, त्यावेळीं कंपनीचा २८ फेब्रुवारी, १९३७ अखेरच्या पंचवार्षिक मूल्यमापनाचा अँक्चुअरीचा रिपोर्ट मान्य करण्यात आला. २८ फेब्रुवारी रोजी कंपनीकडे १२ कोटि, ७६ लक्ष रु. किंमतीच्या ७०, २३७ पॉलिसी चालू होत्या. म्हणजे, पाच वर्षापूर्वीच्या मानानें कंपनीच्या कामात २४ % वाढ झाल्याचें दिसून येतें. मूल्यमापनात ४४ लक्ष, २९ हजार रुपयांचा वाढावा आढळून आला.

खादीचा पुरवठा वाढविण्याकरिता योजना

खादीच्या वाढत्या मागणीबरोबर तिचें उत्पादनहि वाढणें आवश्यक आहे, ह्याकरिता अखिल भारतीय चरखा सघानें तिच्या गेल्या सभेत ३ लक्ष रु. भाडवली खर्चाकरिता मंजूर केले.

ग्रेट ब्रिटनमधील कामगार संघ

ग्रेट ब्रिटनमधील कामगार संघांजवळील द्रव्य निर्घांची रकम २०० कोटि रुपयावर आहे

चिलमींचें उत्पादन

ग्रेट ब्रिटनमध्ये गेल्या वर्षी सुमारे ५५ लक्ष रु. किंमतीच्या ६६ लक्ष चिलमीं (पाइप्स) उत्पादन करण्यांत आल्या. १९३३ सालाचे मानानें हे आकडे बरेच मोठे आहेत. चिलमींतून तंबाखू ओढण्याचा प्रघात त्या देशात किती मोठ्या प्रमाणात आहे, हें सदर आकडे दर्शवतात

परदेशी तज्ञाच्या नेमणुकीस विरोध

हिंदुस्थान सरकारास आर्थिक बाबतीत सल्ला देण्याकरिता एका परदेशी तज्ञाची नेमणूक करण्याचें घाटत असल्याविषयी माहिती सरकारतर्फे कायदेमंडळांत सांगण्यात आली. ह्या नेमणुकीस आपला तीव्र विरोध आहे, असें इंडियन मर्चंट्स चेंबरने सरकारला तारेनें कळविलें आहे.

न्यू इंडिया विमा क लि.

वरील विमा कंपनीच्या आयुर्विमा खात्याने १९३६-३७ मध्ये १ कोटि, ६७ लक्ष रुपयांचें काम मिळविलें. त्यापूर्वीच्या सालांतील कामाच्या आकड्यापेक्षां हा आंकडा ९ लक्ष, ४१ हजारानीं लहान आहे. एकूण कामाचा आकडा मोठा असल्याकारणानें, एकादे वर्षी थोडें कमी काम मिळाल्यास त्यास महत्त्व देण्याचें कारण नाही आयुर्विमाचा व्यवहार नव्यानें सुरू करणाऱ्या कंपनीस असा अनुभव घेणें अपरिहार्यच असतें, कारण तिचा बोनसाचा दर सुरवातीस अल्पच रहातो. व्यवस्थेच्या खर्चाचें प्रमाण २८.७% वरून ३३.९% पर्यंत खाली उतरलें. अहवालाचे वर्षीत विमा खाती फंडात १८.३ लक्ष रुपयांची भर पडून तो ५९ लक्ष रुपये झाला. मार्च, १९३६ अखेरचा त्रैवार्षिक मूल्यमापनाचा रिपोर्ट मार्गेंच प्रसिद्ध झाला आहे. कंपनीने ८.३% कर भरलेलें डिव्हिडंड (प्रत्येक भागास १ रु. ४ आ) जाहीर केले आहे.

ब्रिटिशोत्तर मालकीच्या आगबोटींवर युनियन जँक

ब्रिटिश आरमाराचें आपणांस संरक्षण मिळावें, ह्याकरिता युनियन जँक फडकवून कित्येक ब्रिटिशोत्तर आगबोटी भूमध्य समुद्रांत वहातुकीचा घदा करित आहेत. ब्रिटिश म्हणून नोंदविल्या जाणाऱ्या आगबोटींत ब्रिटिश नागरिकांचा अत्यल्प मालकी हक्क असला तरी पुरतो, असा प्रचलित कायदा आहे. म्हणजे, वस्तुतः परदेशी मालकीच्या आगबोटी ब्रिटिश म्हणून खुशाल हिडूं शकतात. ह्या बाबतीत कायद्याचें कडक नियंत्रण असावें अशा मागणीची चळवळ ग्रेट ब्रिटनमध्ये चालू आहे.

पोस्ट व तार खात्याचें वाढतें उत्पन्न

१ एप्रिल ते ३१ ऑगस्ट, १९३६ ४ कोटि, २ लक्ष

" " " १९३७ ४ " २५ "

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्गत

किंमत रु.

१२-९-३७ ते १८-९-३७

३३,४२,७४९

१९-९-३७ ते २५-९-३७

४६,०९,९९७

२१-९-३१ ते २५-९-३७

३,०४,०५,१५,७३३

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... ४८०	कापडाच्या निर्गतीत वाढ
२ हिंदी रेलवेजवर उच्च दर्जाचे हिंदी लोक नेमा ४८१	५ मुंबई इलाख्यातील तुरुंग खात्याचा अहवाल .. ४८४
३ सनदी नोकराच्या तनख्याचें समर्थन ... ४८२	६ सरकारतर्फे करार करण्याचा अधिकार ... ४८४
४ स्फुट विचार ... ४८२	७ मध्यवर्ती असेंब्लीत विमाबिलावर चर्चा ... ४८५
प्राक्तिक प्रधानमंडळ व शेतकरी वर्ग-सर जुनीलाल मेथा ह्यांच्या महत्त्वाच्या सूचना-“साहसे श्री प्रतिवसति”-व्हेल मासेमारीचा जपानी धंदा-मैचुकाऊ मध्ये लाकडाच्या राध्याचे कारखाने-हिंदी कपास	८ डेअरी तज्ञाचा रिपोर्ट ४८६
	९ कचरा करणारांस शासन ४८७
	१० फळे व भाज्या ह्यांच्या उठावास सहाय ४८९
	११ सरकारी चळवळ ४८८
	१२ निवडक बाजारभाव ४८९

अर्थ

बुधवार, ता. २९ सप्टेंबर, १९३७

हिंदी रेलवेजवर उच्च दर्जाचे हिंदी नोकर नेमा

ह्या देशाच्या राज्यकारभारात हिंदी लोकास वरिष्ठ दर्जाच्या व जबाबदारीच्या जागा मिळण्यासंबंधानें जततेच्या वतीने दोन पिढ्यांच्यावर चळवळ चालविली गेली तेव्हाच त्या राखीव क्षेत्रांत हिंदी नोकरास प्रवेश मिळाला आहे. आय सी. एस. ची परीक्षा हिंदुस्थानात घेण्यात यावी आणि त्या नोकरांमध्ये हिंदी उमेदवारांची संख्या वाढवावी ही मागणी ब्रिटिश सरकाराकडून मान्य करून घेण्यास किती महाप्रयास आमच्या पुढारी मंडळीस पडले आहेत, ह्याची कल्पना अनेकांस नसेल. हिंदुस्थानातील सैन्याचें हिंदीकरण व्हावें अशी ओरड लोकप्रतिनिधींनीं सारखी चालू ठेवली आहे, तिचा परिणाम कसा निराशाजनक होत आला आहे हें प्रसिद्ध आहे हीच परिस्थिति हिंदी रेल्वे बोर्डाच्या कारभाराबाबतची आहे. ह्या बोर्डावर काम करण्यास लायक असा हिंदी सभासद अजूनहि सरकारास शोधून सापडत नाही, ह्यापेक्षा अधिक आश्चर्यकारक काय असणार ? रेल्वेज ह्या देशात नव्याने चालू झाल्या तेव्हा त्यांच्या व्यवस्थेची जबाबदारी उचलण्यास लायक अशी माणसें ह्या देशात उपलब्ध नव्हतीं हें स्वाभाविक आहे. त्याचप्रमाणे, रेल्वेजचा कारभार करण्याची पात्रता अंगी असलेले हिंदी व्यवस्थापक व नोकर अनुभवानें तयार होण्यास काहीं वर्षे लोटावीं हेंहि साहजिक आहे. परंतु हिंदी रेल्वेजना सुरु होऊन आयशी वर्षे लोटली आहेत, तरीहि हिंदीकरणाच्या मार्गातली पहिली अडचण विशेषशी दूर झालेली नाही. रेल्वेजचा कारभार युरोपियन कंपनीच्या ताब्यांत होता त्यावेळीं सरकारास मध्ये पडून हिंदी लोकांच्या नेमणुका होण्याविषयी आग्रह धरतां येत नसे, ही पूर्वीची सबबहि आतां राहिली नाही. बहुतेक मोठाल्या रेल्वेज सरकारच्या मालकीच्या झाल्या आहेत, एवढेंच नव्हे तर त्याचा कारभारहि सरकारच पहात आहे. असें असून रेल्वेजच्या व्यवस्थेचें हिंदीकरण मुंगीच्या पायानेंच चाललें आहे ! हिंदीकरणाचें घोरण आपणास सर्वस्वी मान्य असून त्यासंबंधांत आपले प्रयत्न कसून चालले

आहेत, असें आश्वासन सरकार देत आलें आहे, पण त्यास समाधानकारक रीतीचें मूर्तस्वरूप मात्र अजून मिळालेलें नाही. लायक हिंदी माणसें तयार नाहीत म्हणून हिंदीकरण व्यवहार्य नाही आणि होतकरू हिंदी उमेदवारास संधि मिळत नाही म्हणून लायक हिंदी लोक तयार होत नाहीत आणि सरकारास बाहेरून नोकर आणावे लागतात अशी येथें वर्तुलाकार विचारसरणी उत्पन्न होते. कुशल आणि कार्यक्षम अशी हिंदी माणसें हिंदी रेल्वेजमध्ये नेमण्यात आलीं तर त्याचा कारभार नीट आणि कमी खर्चानें होईल ह्याविषयी कोणासहि शका घेतां येणार नाही पण वस्तुस्थिति अशी आहे की, ही गोष्ट घडून आलेली नाही आणि अजूनहि येत नाही. हिंदी रेल्वेजच्या व्यवस्थेत काटकसर कशी करता येईल ह्यासंबंधानें शिफारसी करण्यासाठी सरकारनें वेजवुड कमिटी नेमली होती, तिनें हि रेल्वेजमध्ये बाहेरच्या तज्ञाच्या नेमणुकी होणें इष्ट असल्याचें प्रतिपादलें आहे. ह्या घोरणाचे विरुद्ध कायदेमंडळात आणि त्याचें बाहेर ओरड झाली ह्या प्रतिकूल टीकेस उत्तर देण्याचे हेतूनें रेल्वेजचे चीफ कमिशनर, सर गथ्री रसेल, ह्यांनीं कौन्सिल ऑफ स्टेटमध्ये स्वतःच एक ठराव गेल्या आठवड्यात मांडला. कौन्सिलमध्ये त्यावर होणाऱ्या वादविवादाचे दृष्टीनें हिंदुस्थान सरकारनें वेजवुड कमिटीच्या सूचनांची व्यवस्था करावी असा त्या ठरावाचा आशय होता.

वेजवुड कमिटीच्या, वरिष्ठ रेल्वे नोकराची भरती विलायतेंत करण्याविषयीच्या शिफारशीचें समर्थन करण्याचा सर गथ्री रसेल ह्याचा प्रयत्न सफळ होणें हिंदी चष्म्यांतून पहाणाराच्या मते शक्य नाही. रेल्वे-व्यवस्थेच्या निरनिराळ्या अंगांत सुधारणा होऊन त्याची कार्यक्षमता वाढण्याची आवश्यकता असल्यानें एक एक सातें घेऊन, त्यात बाहेरून उमेदवार आणून त्यास नेमण्याची जरूरी कोठें आणि कशी आहे हें त्यांनीं दाखविलें. वर्कशोप्समधील खालच्या दर्जाच्या धरच्या जागासाठीं नोकरांची भरती हिंदुस्थानाबाहेर होणें अगत्याचें आहे असें त्याचें मत आहे. रेल्वेज सबधाच्या आकड्याची व्यवस्था व अर्थ लावण्याची योग्यता असलेला तज्ज्ञ ह्या देशात नसल्यानें तोहि दुसरीकडून आणण्यांत यावयाचा आहे आणि त्याच्या हाताखाली लोक शिकून तयार व्हावयाचे आहेत. प्रसिद्धी खात्यासाठीं हि बाहेरचा तज्ज्ञ आणावा ही कमिटीची सूचना आपणास मान्य नसल्याचें सर गथ्री रसेल ह्यांनीं सांगितलें आणि ही नेमणूक हिंदुस्थानात करणें शक्य झालें पाहिजे असें आपलें मत त्यांनीं दिलें. रेल्वे व्यवस्थेचें हिंदीकरण आणि हिंदी उमेदवाराचें व्यावहारिक शिक्षण ह्याचे बाबतीत मागें दुर्लक्ष झालें असलें तरी आजची परिस्थिति पाहून सुधारणेच्या दृष्टीनें परकीयाची भरती होणें अपरिहार्य आहे हा कौटिकम वारंवार सरकारचे बाजूनें पुढें माढण्यात आला असल्यानें त्यात स्वारस्य उरलेलें नाही. हिंदुस्थानात बेकारी माजली आहे आणि व्यावहारिक शिक्षणाची व तरुणांच्या उपजीविकेची व्यवस्था होण्याची जरूर अनेक वर्षे भासत आहे. असें असता हिंदुस्थानातल्या रेल्वेजमध्ये काम करण्याकरितां बाहेरून लोक आणण्याचाचून त्याची सुधारणा अडून रहावी ही स्थिति भूषणावह आहे असें कोणासच म्हणता यावयाचें नाही. व्यावहारिक, आर्थिक, हिशेबी आणि राष्ट्रीय दृष्ट्या आमच्या रेल्वेजच्या कारभाराचें परकीयावरचें अवलंबन अनिष्ट आहे. कोणत्याहि देशांत तेथील सरकार आणि जनता

रेल्वेजसारख्या अत्यंत महत्त्वाच्या राष्ट्रीय जीवनाच्या अगासंबंधात असलेले परावलंबन चारू देणे शक्य नाही. एखादा नवा धंदा किंवा एखादी अपरिचित कला प्रस्थापित करण्याचे कामी परकीय तज्ज्ञांची आवश्यकता काही कालपर्यंत भासते आणि अशा प्रसंगी असल्या तज्ज्ञांची नेमणूक समर्थनीय असते परंतु हिंदी रेलवेजच्या कारभाराचा सर्वच प्रकार निराळा आहे आणि त्याचे परकीयावाचून नेहमीच आढून रहात आहे ह्यावरून ही रेलवे व्यवस्था मुळातच सदोष आहे असे सिद्ध होत नाही काय?

सनदी नोकरांच्या तनख्यांचे समर्थन

“सवद हिंदुस्थानांत मिळून सध्या १,००५ आय. सी. एस. अधिकारी आहेत. १९१२ साली ह्याच अधिकाऱ्यांची सख्या १,२९० इतकी होती. लोकसख्येत मोठी वाढ झाली असताहि आय. सी. एस. अधिकारी २५ टक्क्यांनी कमी झाले आहेत. सर्व आय. सी. एस. अधिकाऱ्यास मिळून सालिना २३ कोटि रुपये तनखा मिळतो. एकट्या सुपर टॅक्स पासूनच सरकारास २३ कोटि रुपये उत्पन्न मिळते, म्हणजे ह्या अधिकाऱ्यांच्या पगाराचा बोजा सुपर टॅक्स भरणाऱ्या थोड्याशा व्यक्तींवरच बसतो ” वरील अर्थाची माहिती मि. मॅक्सवेल ह्यांनी कौन्सिल ऑफ स्टेटमध्ये दिली आय. सी. एस. मधील अधिकाऱ्यांवर किती खर्च होणे वाजवी व सयुक्तिक आहे, हा प्रश्न जरी बाजूस ठेवला, तरी त्या खर्चाचा विशेष भार हिंदी प्रजेवर पडत नाही, हे भासविण्याचा मि. मॅक्सवेल ह्यांनी केलेला प्रयत्न मात्र हास्यास्पद वाटल्याखेरीज रहाणार नाही सरकारचे उत्पन्न विवक्षित खर्चाकरिता तोडून दिसले नसते, हे तत्त्व त्यांनी दृष्टिआड करून आय. सी. एस. च्या पगाराचे ओझे आणि अतिश्रीमत् लोकांनी भरलेला प्राप्तीवरील कर ह्याचा काकतालीय न्यायाचा सबंध जोडून दिला। मिठावरील कर देणाऱ्या दरिद्री प्रजेच्या करभाराशी ह्या अधिकाऱ्यांच्या पगाराची तुलना करणेहि शक्य आहे। श्रीमान लोकाकडून कराच्या रूपात घेण्यांत येणारा पैसा सामाजिक हिताच्या योजनांवर खर्चता येणार नाही असे नाही. सुपरटॅक्स देणारे लोक दुसऱ्या कोणत्याहि कारणाकरिता आपली कराची रकम खर्च केली जाऊ नये असा आग्रह धरित आहेत, असेहि मानण्याचे कारण नाही कोणत्याहि दृष्टीने पाहिले तरी मि. मॅक्सवेल ह्यांनी दिलेले आकडे गैरलागू व निरर्थक ठरतात हिंदी जनतेच्या पधराशे कोटि रुपयांच्या एकूण वार्षिक उत्पन्नाशी सनदी नोकरांच्या वेतनाचे प्रमाण बसवून ते अत्यंत सूक्ष्म आहे असे नाही का दाखवता येणार ? हा कोटिक्रम अशा तऱ्हेने हास्यास्पद मर्यादेपर्यंत नेता येईल आय. सी. एस. मधील सर्व अधिकारी युरोपियन नाहीत, त्यातील निम्मे हिंदीच आहेत, हा मि. मॅक्सवेल ह्यांचा मुद्दा पगार कमी करण्याच्या मागणीस पोषकच ठरतो. समतोल व न्यायबुद्धीच्या अधिकाऱ्यांचे महत्त्व त्यांनी सांगितले, परन्तु हे अधिकारी कमी पगारावर मिळणार नाहीत, हे त्यांचे म्हणणे मात्र पटण्याजोगे नाही. सनदी नोकरांचा प्रश्न हिंदी कायदेमंडळाच्या कक्षबाहेरचा असल्याने, तूर्त त्या बाबतीत काहीच करता येण्याजोगे नाही तथापि, राज्यकारभाराचा खर्च हलका करण्याचे प्रांतिक सरकारांचे धोरण व सनदी नोकरांचे डोईजड पगार ह्यांचा मेळ बसवण्याच्या प्रश्नाचा विचार लवकरच होणे जरूर पडेल

स्फुट विचार

प्रांतिक प्रधानमंडळ आणि शेतकरीवर्ग

शेतकरी वर्गाच्या अडचणी इतक्या वर्षांच्या जुन्या व महत्त्वाच्या आहेत की, राष्ट्रीय सभेच्या वतीने निवडून आलेल्या प्रधानमंडळांस त्याकडे तात्काळ लक्ष हेऊन त्याच्या निवारणासाठी उपाय योजना आसणे अगत्याचे होते. राष्ट्रीयसभेचे शेतकऱ्यांची गाऱ्हाणी नाहीशी करण्याबाबतचे धोरण आश्वासनाचे स्वरूपात नवीन विधिमंडळाच्या निवडणुकीचे प्रसंगी प्रसिद्ध केले असल्यानेहि ह्या प्रश्नासंबंधाने विशेष जबाबदारी प्रांतिक मंत्रिमंडळावर येऊन पडली होती, परंतु त्याविषयी विधायक आणि मोठ्या प्रमाणावर कोणतीहि योजना हाती घेण्यास वेळ व संधी त्यास मिळाली नाही आणि ह्या कारणाने त्यांच्या अदाजपत्रकात किंवा विधिमंडळातील चर्चेत अभिवचना पलीकडे सरकारास जाता आले नाही. तथापि, ह्यापुढे आपण कोणता कार्यक्रम हाती घेणार आहो ह्याची स्थूलमानाची कल्पना महसूलमंत्र्यांनी नुकतीच जाहीर केली आहे. शक्य आहे तेथे डोईजड जमीन महसूल कमी करणे, शेतीचा धंदा जेथे नुकसानीने चाललेला आहे तेथे तो फायदेशीर होईल अशी व्यवस्था करणे, शेताचे तुकडे उडून उत्पादनाचे बाबतीत ते फुकट जातात, त्या प्रवृत्तीस आळा घालणे, शेतकऱ्यांच्या कर्जबाजारीपणातून त्यांची योग्य रीतीने मुक्तता करणे, जमीनमहसुलाच्या वसुलीतला कडकपणा कमी करणे, शेत कसणाऱ्या, जमीनीच्या मालकाच्या कुळास स्थैर्य व शाश्वती प्राप्त होईल अशी तजवीज करणे, शेती कॉलेजांतला शिक्षणक्रम अधिक व्यावहारिक होण्याविषयी द्रक्षता बाळगणे, जमीनीची उत्पादनशक्ती व शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढण्यासाठी योजना करणे इत्यादि अनेक महत्त्वाच्या बाबींचा अतर्भाव प्रधानमंडळाच्या कार्यक्रमात करण्यात आला आहे ह्या सुधारणा किंवा त्याच्या मुळाशी असलेल्या शेतकऱ्यांच्या अडचणी ह्यात नवीन असे काही नाही, हे खरे. परंतु प्रस्तुत प्रसंगी जर काही नवीन असेल तर त्यांचा साकल्याने विचार करून शक्य तितक्या लवकर निकाल लावणे ह्यास लागणारी कळकळ, निश्चय आणि सामर्थ्य सध्याच्या प्रधानमंडळात आहे ही विशेष गोष्ट आहे. जुने आर्थिक व सामाजिक प्रश्न चुटकीसरशी सुटत नाहीत ह्याची जाणीव प्रधानमंडळास आहे, ही गोष्ट अभिनंदनीय आहे जुन्या राजवटीत चालढकल आणि दिरंगाई होत असे तिला आतां जागा नाही आणि विचारपूर्वक पण शक्य तितक्या त्वरेने पुढे पाऊल टाकले जाईल अशी साधार अपेक्षा आहे.

सर चुनीलाल मेथा ह्यांच्या महत्त्वाच्या सूचना

मुंबई प्रांतिक सहकारी बँकेच्या वार्षिक सभेच्या वेळी त्या संस्थेचे अध्यक्ष, सर चुनीलाल मेथा, ह्यांनी वर वर्णिलेल्या प्रधानमंडळाच्या कार्यक्रमाबद्दल सरकारचे अभिनंदन करून त्यास कित्येक विधायक सूचना केल्या, त्याचा योग्य स्वीकार होईल, अशी आम्हास आशा आहे सहकारी चळवळीचे यश बरेचसे शेतीच्या उत्पादकतेवर अवलंबून असते ह्या कारणाने शेतीच्या धंद्याची सुधारणा सहकारी सस्यांस इष्टच आहे. व्यक्तिशः शेतकऱ्यांच्या परिस्थितीचा विचार होऊन त्यांच्या जमीनीत ताली घालणे, लहान-सहान पाटवघान्याची सोय करणे, इत्यादि गोष्टींची तरतूद होणे थोड्या खर्चात शक्य असून ह्या कार्यक्रमास मध्य-

भागातील व कर्नाटकांतील कित्येक जिल्ह्यात चांगला वाव असल्याचें सर चुनीलाल ह्यांनी महसूलमंत्र्याचे निदर्शनास आणलें आहे. ह्या संबंधांत पूर्वं पहाणीचें काम मार्गेच झालें आहे, त्याच मार्गानें पुढें जाणें शक्य व इष्ट आहे, या गोष्टीकडे सर चुनीलाल मेथा ह्यांनी लक्ष वेधलें आहे वसुलीच्या कढेकपणाचे संबंधांत सहकारी संस्था व सामान्य सावकार ह्यांचेमध्ये महत्त्वाचा भेद आहे, त्याचाहि त्यांनी निर्देश करून लवाद निवाड्यांच्या अंमलबजावणींत होणाऱ्या दिरगाईचे दुष्परिणाम पतपेठ्या व पर्यायाने शेतकरी ह्यांसच भोगावे लागतात ही गोष्ट सूचित केली पतपेठ्याचीं कर्जे जबाबदारीच्या भावनेनें व काळजीपूर्वक दिली जातात आणि त्यात नफेबाजीचा प्रतिक्रितीही सबंध नसतो. तेथें नाठाळ कुळावर कडक उपाय योजणें भाग पडतें आणि अशा अपवादात्मक प्रसंगावरून सहकारी पतपेठ्यांचें विरुद्ध सरसकट प्रतिकूल अनुमान काढणें योग्य नाहीं असा सर चुनीलाल ह्यांच्या म्हणण्याचा भावार्थ होता, त्याकडे प्रधानमंडळानें आवश्यक लक्ष घावें कर्जलवाद-प्रकरणी, सहकारी चळवळीचें आद्य तत्त्व आणि त्यास अनुसरून असलेली सहकारी संस्थाची कार्यपद्धति ह्यांचा विचार होणें अगत्याचें आहे भरमसाट कर्जे देऊ नयेत आणि कर्जाची फेड करण्याच्या जबाबदारीतून रिणकॉर्नो कसेतरी निसटण्याचा यत्न करूं नये ह्या सहकारी तत्त्वास हरताळ लागेल अशी कर्जलवादाची योजना सरकारनें सहकारी संस्थास लागू करूं नये ही सर चुनीलाल ह्यांची महत्त्वाची सूचना आहे. ती सरकारनें ग्राह्य केली पाहिजे

“ साहसे श्री. प्रतिवसति ”

चीन देशात ग्रेट ब्रिटनचें सुमारे ४३ अब्ज रुपयाचें भाडवल गुंतलेलें आहे व त्यावरील व्याज व डिव्हिडंड मिळून ब्रिटिश प्रजाजनास दरसाल २५ कोटी रुपये इतकी प्राप्ती होते इतर देशांनीहि चीनमध्ये भाडवल घातलेलें आहे, परंतु ह्या सर्व परदेशी भांडवलापैकी शेकडा ४० इतकें भांडवल एकट्या ब्रिटिश मालकीचें आहे. चीनमधील नद्यांवरील वहातुक आगबोटेंतून होते, त्यापैकी शेकडा २० आगबोटी ब्रिटिश पैशानें विकत घेतलेल्या असून त्याचे सारथीहि ब्रिटिश नागरिक आहेत चिनी घरातील प्रकाश ब्रिटिश तेल जाळूनच निर्माण होतो व थंडीमध्ये ब्रिटिश खाणींतील कोळसा जाळूनच त्यास ऊब मिळते. शेतातील पिंके जोमदार यावीत, ह्याकरितां शेतकरी रासायनिक सत्ते वापरतात, तीहि बहुशी ब्रिटिशच असतात. जपाननें आता ब्रिटिश कापडास मात्र जोराची टक्कर देण्यास प्रारंभ केला आहे. वरील हकीकतीवरून ग्रेट ब्रिटनमधील सर्वसाधारण नागरिकांचें सुख व स्वास्थ्य हीं परराष्ट्रीय व्यापारावर कशीं अवलंबून आहेत, हे दिसून येईल चीनसारख्या देशात आंतपर्यंत प्रवेश मिळवून व स्वतःच्या जिवाची पर्वा न करता प्रचारकार्य करून ब्रिटिश मालाचा उठाव करणाऱ्या विक्रेत्याच्या साहसावर हा व्यापार टिकणें अवलंबून असतें चीन देशांत ब्रिटिश माल स्वपविणान्या कित्येक प्रचारकांस दहा-वीस स्थानिक भाषाचें ज्ञान मिळवावें लागतें. चिनी सरकारचा कारभार हाकणाऱ्या नानकिंग राजधानीतील मंत्र्यापेक्षां ह्या प्रचारकांस अंतर्गत मुलखाची व परिस्थितीची ज्यास्त तपशीलवार माहिती असते. ‘अर्था’च्या ता. ८ सप्टेंबरच्या अंकात सिधी व्यापाऱ्याच्या घाडसाविषयी माहिती आलेली आहे व त्यांच्या घडाडीमुळे त्यास यश कसें आलें आहे, हेहि तेथें सांगि-

तलें आहे साहसाविना फलप्राप्ती होणें शक्य नाहीं, असाच बोध ह्या सर्व माहितीवरून निघत नाहीं काय ? ब्रिटिश व्यापाऱ्यांस त्यांच्या सरकारचा पाठिंबा असतो आणि ब्रिटिश साम्राज्याच्या राजकीय सत्तेचें त्यांस सहाय्य होतें ह्यात शक्य नाहीं. म्हणूनच, राष्ट्रीय सरकारचें प्रोत्साहन आणि लोकांचें साहस ह्यांचें साहचर्य असलें म्हणजे व्यापार व उद्योगधंदे ह्यांच्या उत्कर्षाचा मार्ग मोकळा होतो.

व्हेल मासेमारीचा जपानी धंदा

जपानी राष्ट्रानें सर्वच उद्योगधंद्यामध्ये कशी आघाडी मारली आहे, हे त्यानें केलेल्या व्हेल मासेमारीच्या धंद्यातील घडाडीवरून दिसून येतें. उत्तरेकडील समुद्रात ग्रेटब्रिटन आणि नॉर्वे ह्या राष्ट्रांच्या बरोबरीनें जपाननें आपलीं जहाजे ह्या धंद्यात घातलीं असून त्याच्या योग्य वाटणीच्या प्रश्नाची चर्चा आता चालली आहे. ह्या धंद्याचें नियमन झालें नाहीं तर व्हेल माशांच्या उत्पत्तीवर व पुरवठ्यावर गदा येईल अशी भीति इंग्लंड व नॉर्वे ह्या देशास वाटत आहे आणि राष्ट्रसंघानें केलेल्या नियमानें जपान देश बाधला जात नसल्याकारणानें ही भीति दुणावली होती. ह्या सबंधात भरलेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत जपाननें भाग घेतलेला नाहीं आणि आपल्या हितसंबंधाचें योग्य संरक्षण झाल्यावांचून आपणांस तिच्याशी काहीं कर्तव्य नाहीं अशा प्रकारची त्या राष्ट्राची भूमिका होती. तथापि, आतां असल्या चर्चेत भाग घेण्याची तयारी जपाननें दाखविली आहे.

मॅचुकाऊमध्ये लाकडाच्या रांध्याचे कारखाने

कागद महागल्याकारणानें त्यास लागणारा लाकडाचा रांधा तयार करण्याचे नवीन कारखाने निघून त्या कच्चा मालाचा पुरवठा वाढेल आणि कागदाच्या किंमती वाढू न देण्याचे प्रयत्न यशस्वी होतील असें आम्हीं गेल्या अंकात म्हटलें होतें त्याचें एक प्रत्यंतर, मॅचुकाऊ देशात सोयाबीनचीं फोलपटें, दलदलीच्या प्रदेशात उगवणारी बोरूच्या जातीचीं झाडे आणि जंगलातलें लाकूड ह्यांच्यापासून राधा बनवण्याच्या हेतूनें कारखाने स्थापण्याकरिता कपण्या स्थापन होत आहेत, त्यांमध्ये मिळण्यासारखें आहे. जपानी भाडवल व साहस ह्यांचें मॅचुकाऊमध्ये जोरानें पुढें पाऊल पडत आहे आणि मॅचुकाऊचें सरकारहि आपल्या देशातल्या नैसर्गिक संपत्तीचा विकास करण्यामध्ये पुढाकार घेत आहे पूर्व एशियात लाकडाच्या रांध्याचा पुरवठा वाढल्यास युरोपियन व अमेरिकन बाजारांवर सध्या मागणीचा ताण पडत आहे, तो कमी होऊन जागतिक मागणी व पुरवठा ह्यांचा मेळ बसण्यास सहाय्य मिळेल अशी अपेक्षा आहे.

हिंदी कपास कापडाच्या निर्गतीत वाढ

१९३७ च्या पहिल्या सहामार्हीतील कपास कापडाच्या निर्गतीचा जागतिक आढावा घेतला असता असें दिसून येतें, कीं ह्या व्यापारांत हळु हळु वाढ होत असली, तरी अद्याप त्यांत सुधारणा होण्यास पुष्कळ जागा आहे. जपानचें हिंदुस्थानांतील गिन्हाइक कमी झालें असून डच ईस्ट इंडीज, मलाया, अर्जेन्टिना, ब्रिटिश पूर्व आफ्रिका व हॉंगकाँग ह्या देशातील जपानी मालाचा उठाव वाढला आहे. हॉलंड, जर्मनी, इटली व हिंदुस्थान ह्या देशांतून होणाऱ्या निर्गतीत बरीच वाढ झाली आहे. हिंदी माल इजिप्त, इराण, मलाया, सिलोन, नेगेरिया, इत्यादि देशात चांगला खपू लागला आहे.

मुंबई इलाख्यांतील तुरुंग खात्याचा अहवाल

तुलनात्मक आकडे

	१९३५	१९३६
शिक्षा झालेले कैदी	२७,९७२	२५,७७७
कैद्यांची रोजची सरासरी	६,९६१	७,०७९
ज्याच्यावरील खटला चालू आहे, अशांची रोजची सरासरी	१,५१२	१,७९४
साध्या कैदेची शिक्षा भोगणारे एकूण कैदी	२,०२६	१,८४७
वेढी घातलेले कैदी	३,३३७	३,७१२
तुरुंगांतून पळालेले कैदी	५	१४
तुरुंगातील मृत्यूचे प्रमाण	१०.६%	१०.२%
आजारीपणाचे प्रमाण	१९.९%	१६.८%
तुरुंगातील उत्पादनाच्या विक्रीपासून उत्पन्न (रु.)	१,५६,२९६	१,६६,७८२
तुरुंगाप्रित्यर्थ सरकारास पडलेला निवळ खर्च (रु.)	९,४६,९४१	९,५२,९४०
प्रत्येक कैद्यामागे वार्षिक खर्च (रु.)	११२	१०७
प्रत्येक कैद्यामागे अन्नाप्रित्यर्थ वार्षिक खर्च (रु.)	२८३	२६३

सरकारतर्फे करार करण्याचा अधिकार कोणास आहे ?

मुंबईचे कलेक्टर व श्री भगवानदास गोवर्धनदास ह्यांचेमध्यें बराच पत्रव्यवहार चालून सरकारमार्फत एक जमीन १९१९ वर्षे भाड्याच्या करारानें मिळवून देण्याचें कलेक्टरांनी त्यास कबूल केलें. सरकारच्या मंजूरीवर करार कायम होण्याचें अवलंबून आहे, असे त्यांनी स्पष्ट केलें व सर्व अटी ठरून अखेर करारावर कलेक्टर व श्री. गोवर्धनदास ह्यांनी सहा केल्या. कलेक्टरांनी सरकारकडे लिहून भाड्याच्या करारास त्याची समती मिळविली व त्याप्रमाणें श्री. गोवर्धनदास ह्यास कळविण्यांत आलें काहीं दिवसानंतर कराराचा मसुदा त्याचेकडे पाठविण्यांत आला, परंतु त्यांनी कायद्याप्रमाणें करार बधनकारक होत नाही, असे सांगून भाडेखत कायम करण्याचें नाकारलें सरकारतर्फे श्री गोवर्धनदास ह्यांचेवर करारातील शर्ती पाळण्यास भाग पाडण्याविषयी दावा लावण्यांत आला, परंतु हायकोर्टानें तो काढून टाकला

“सरकारी जमीन भाड्याने देण्याचा करार करण्याचा कलेक्टरास अधिकार नव्हता पत्रव्यवहारावरून हें स्पष्ट दिसतें कीं प्रतिवादीबरोबर करारातील अटी विषयी त्याची चर्चा चालू होती व सरकारकडे त्यांनी आपली फक्त शिफारस पाठवावयाची होती सरकारने ह्या अटी मान्य केल्यानंतरच कराराचा प्रश्न उपस्थित होतो. प्रस्तुत प्रकरणांत, करारासंबंधी सरकारास माहिती मिळण्यापूर्वीच त्यावर सहाहि होऊन गेल्या होत्या. मागाहून करार मान्य केला, असे समजलें तरी सेक्रेटरी ऑफ स्टेटच्या नावाने करार झाला नसल्याकारणानें गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया अॅक्टच्या ३० व्या कलमाप्रमाणें करार कायदेशीरच होत नाही. सेक्रेटरी ऑफ स्टेट फॉर इंडिया इन कौन्सिल ह्यांच्यातर्फे मुंबईच्या कलेक्टरांनी करार केला, असे सिद्ध न झाल्यामुळे, करार अस्तित्वातच येत नाही” असा हायकोर्टानें निकाल दिला.

औंध स्टेट सेंट्रल बँक. लिमिटेड. औंध.

(स्थापना-८ आक्टोबर १९३२)

हेड ऑफिस-औंध (सातारा)

शाखा-आडपाडी, कुंडल, गुणदाळ व बिचूद स्टेशन.

चालू ठेवीवर शेंकडा वीड टका व्याज दिलें जातें. सेव्हिगज ठेवीवर चेक स्वीकारून शेंकडा अडीच टके व्याज दिलें जातें. आम्हीं मुदतीच्या ठेवीही स्वीकारतो. व्याजाचे दराबद्दल चौकशी करावी.

कजें-सोनें, चादी, माल, सरकारी कर्जरोखे वगैरेचे तारणावर कजें दिली जातात.

चेक, हुंड्या ट्राफ्ट वगैरे वसूल करून दिले जातात.

शेअर सरेदीबद्दल व इतर माहितीबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

B R Vartak

मॅनेजर

न्यू इंडिया अॅशुअरन्स कं. लि. मुंबई

(सर्व दऱ्हेचे विमा काम करणारी हिंदुस्थानांतील सर्वांत मोठी कंपनी)

आयुर्विमा, उतरणारा मनुष्य मुख्यतः खालील तीन गोष्टीकडे लक्ष देतो:-

- (१) कंपनीचे स्थैर्य (२) उत्तम व्यवस्था
 - (३) पॉलिसीमधील अटी व बोनस वाटण्याची पात्रता
- “न्यू इंडिया” ह्या तीनहि बाबतींत पूर्ण समाधान देईल. प्रॉस्पेक्टस मागवा अगर समक्ष भेटा आणि साची करून घ्या श्री. डी के जोगळेकर, बी ए, ऑर्गनायझर ऑफ एजन्सीज, टिळक रोड, पुणे (२)

नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी

	रुपये
अधिकृत भांडवल	१,००,०००
जमा असलेले भांडवल	८४,४००
रिझर्व्ह फंड	४,८२३
इतर फंड	१,४०८
मुदतबंद ठेवी	१,९४,९०७
सेव्हिगज बँक ठेवी	७,९५९
मॅवरांकडून येणें असलेले कर्ज	२,७७,९७८
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यात	

गुतविलेली एकूण रक्कम ४१,५९९

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते. ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित. शेअर्स विकत मिळतात आतापर्यंत डिव्हिडंड पांच टक्क्याहून केव्हाही कमी दिलें गेलें नाहीं. सोसायटी आपल्या मॅवराना त्यांच्या घराचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज.

मध्यवर्ती असेंब्लीमध्ये विमा बिलावर चर्चा

मध्यवर्ती असेंब्लीमध्ये विमा बिलावर कलमवार चर्चा चालू आहे. मॅनेजिंग एजटाची मुदत मर्यादित करण्याविषयी सभासदांत मतभेद नव्हता. सध्या अस्तित्वात असलेल्या एजंटांचे करार तीन वर्षांनंतर रद्द व्हावेत अशी योजना मूळ विमा बिलांत होती आणि १० वर्षांपर्यंत त्याची मुदत वाढविण्यांत यावी आणि एजटास मिळणाऱ्या वेतनावर नियंत्रण असावे अशी सिलेक्ट कमिटीनें दुरुस्ती सुचविली होती. कॉंग्रेस पक्षानें सुचविलेल्या योजनेस अनुसरून एजंटांचे करार तीन वर्षांनंतर रद्द व्हावयाचे आहेत, परंतु त्याच्या वेतनावर मात्र निर्बंध रहाणार नाही. ही योजना बिलास दुरुस्ती म्हणून असेंब्लीत सुचविण्यात आली व ती पास झाली.

* *

हप्त्यांच्या एकूण उत्पन्नाचे २.३% किंवा वार्षिक २४ हजार रुपये, ह्यापैकी कमी भरेल त्या रकमेइतकेंच वेतन विमा कंपनीच्या मॅनेजिंग एजंटास मिळावें, अशी एक उपसूचना मांडण्यात आली, तथापि सर वृषेद्र सरकार ह्यांनी तिची अव्यवहार्यता स्पष्ट केली. वरील योजनेप्रमाणें छोट्या कंपन्यांच्या मॅनेजिंग एजंटास आठ-चार रुपये वेतनावरच संतुष्ट रहावें लागेल, असें त्यांनीं सांगितलें. एजंटास २४ हजार रु. प्राप्ती होण्यास विमा कंपनीचें हप्त्याचें सालिना उत्पन्न २ लक्ष ४० हजार रु. असावयास पाहिजे. हा आकडा बहुसंख्य कंपन्यांचे शक्तीबाहेरचा आहे असा त्यांनीं खुलासा केला आणि उपसूचना फेटाळली गेली.

* *

विमेदारांचा अर्ज, डॉक्टरचा रिपोर्ट, स्नेहाचा रिपोर्ट इत्यादि कागदपत्रांतील दाखल्यावरून विमा कंपनी विम्याचा स्वीकार करण्याचें ठरविते. ह्या कागदपत्रांतील काहीं उत्तरे चुकीचीं अथवा खोटीं आहेत, ह्या सबबीवर विमा उतरल्याचे तारखेपासून दोन वर्षांनंतर कंपनीस विमा पॉलिसी रद्द करता येणार नाही. तथापि, हें चुकीचें किंवा खोटे उत्तर महत्त्वाच्या बाबींसवर्षीं होतें, विमेदारांनें तें कंपनीस फसवण्याच्या हेतूनें दिलें व तें देताना विमेदारांस उत्तर खोटे असल्याची जाणीव होती, असें कंपनीनें सिद्ध केल्यास वरील दोन वर्षांची मुदत लागू पडणार नाही, अशी दुरुस्ती सिलेक्ट कमिटीनें केली होती वरील योजनेची व्यापकता वाढविणारी एक उपसूचना युरोपियन गटातर्फे मि जेम्स ह्यांनीं सुचविली आणि व ह्या शब्दांऐवजीं अगर असा शब्द घालावा असें त्याचें ह्मणणें होतें विमा कंपनीची बाजू सबळ करणाऱ्या ह्या दुरुस्तीस सर कावसजी जहागीर ह्यांनीं पाठिंबा दिला, परंतु सर वृषेद्र सरकार ह्यांनीं तिला जोराचा विरोध केला. विमा अर्जातील छुळक चुकांचा फायदा घेऊन पॉलिसी बुढविता येणें अशक्य झालें पाहिजे, असें ते म्हणाले मि जेम्स ह्यांची उपसूचना असेंब्लीस मान्य झाली नाही.

* *

विमा पॉलिसीमध्ये दाखल असलेले विमेदारांचें वय चुकीचें आहे असें आढळल्यास विमा कंपनीस पॉलिसीमधील अर्जांत जरूर तो फेरफार करण्यास अधिकार असावा, अशी सूचना मि जेम्स ह्यांनीं केली, परंतु विमा कंपन्यांस विमेदारांचे बाबत कोणत्याहि

तऱ्हेनें ज्यास्त संरक्षण देण्यास सर वृषेद्र सरकार तयार नव्हते व मि. जेम्स ह्यांची सूचना फेटाळली गेली.

* *

विमा पॉलिसीवर स्थानिक भाषेमध्ये विम्याचा करार छापण्यांत यावा व विम्याची सोड किंमतहि त्यांत नमूद असावी; विमेदारांनें लिहून दिलेल्या कागदपत्राची एक फोटो-प्रत त्यास मिळावी, विम्याचे दोन हप्ते भरून झाल्यानंतर विमेदारांचा विमा पुढील हप्ते मिळाले नाहीत म्हणून रद्द होऊं नये. अशा अर्थाची दुरुस्ती डॉ. देशमुख ह्यांनीं सुचविली. पोस्टाच्या कॅश सर्टिफिकेटावरहि अशा सोड किमती छापलेल्या असतात हें डॉ. शिवाउद्दीन ह्यांनीं दाखवून दिलें अखेर डॉ. देशमुख ह्यांची दुरुस्ती पास झाली नाही.

* *

कंपनीच्या स्थापनेनंतर १० वर्षांनीं तिच्या बोर्डावरील विमेदार डायरेक्टरांचें प्रमाण एक-चतुर्थांशाचें एक द्वितीयांशाइतकें वाढविण्यात यावें, अशी एक सूचना मांडण्यांत आली, तीहि असेंब्लीस पसत पडली नाही विमेदारांस डायरेक्टर बोर्डावर प्रतिनिधित्व देण्याचें तत्त्व असेंब्लीनें अगोदरच मान्य केलें आहे, त्याचीच व्याप्ती वाढविण्याचा प्रस्तुत प्रयत्न होता कंपनीच्या जिद्दगीमधील विमेदारांचा हिस्सा वाढल्यानंतर त्यास व्यवस्थेंतहि त्या मानानें स्थान मिळणें जरूर आहे, असा युक्तिवाद करण्यात आला, परंतु ५६ वि ४६ मतांनीं असेंब्लीनें ही सूचना नापास केली

* *

विमा कंपन्यांनीं आपलेपैसे कसे गुंतवावे, ह्याविषयीची योजना सर वृषेद्र सरकार ह्यांनीं सुचविली, तिला कॉंग्रेस पक्षातर्फे श्री. सतानम ह्यांनीं उपसूचना मांडली व ती पास झाली. हिंदी कंपन्यांनीं आपल्या जिद्दगीपैकीं ५५ टक्के रकम सरकारी व इतर तत्सम रोख्यात गुंतवावी, व ह्यापैकीं २५ टक्के रकम सरकारी रोख्यातच असावी असा ह्या उपसूचनेचा सारांश आहे. ब्रिटिश कंपन्यांचे बाबतींतहि अशाच प्रकारची योजना आहे. परदेशी कंपन्यास त्यांनीं विमेदारांस देणें असलेली सर्वत्र रकम हिद्दस्थानात गुंतविणें भाग पडणार असून त्याचे बाबत जास्त दक्षता बाळगण्यात यावयाची आहे व त्यांनीं विमेदारांस देणें असलेली रकम ट्रस्टींच्या ताब्यात देण्यात यावयाची आहे. चार वर्षांचे आत ह्याप्रमाणें तजवीज झाली पाहिजे कंपनीचे डायरेक्टर, मॅनेजर, मॅनेजिंग एजंट, अॅक्चुअरी, ऑडिटर किंवा इतर अधिकारी ह्यांस कंपनीनें पॉलिसीच्या सोड किमतीचे बाहेर दुसऱ्या कोणत्याहि तारणावर कर्ज देऊं नये, अशी दुरुस्ती असेंब्लीनें मान्य केली. सध्या दिलें गेलेलें कर्ज कायदा अमलात आल्यानंतर एका वर्षांचे आत परत आलें पाहिजे, नाहीतर कर्जदार अधिकारी आपल्या जागांस मुक्ततील, अशी तरतूद एका दुरुस्तीनें कायद्यात करण्यांत आली आहे.

* *

विम्याचें काम करण्याचा लायसेन्स असणाऱ्या एजटाखेरीज इतर कोणासहि कमिशन मिळण्यास बंदी करणारें बिलातील कलम असेंब्लीनें मान्य केलें.

* *

आयुर्विमा व इतर विमा ह्यांचे काम मिळविणाऱ्या एजटास कंपन्यांनीं यावयाच्या कमिशनची कमाल मर्यादा निश्चित करणारी दुरुस्ती असेंब्लीत पास झाली. आयुर्विम्याचे पॉलिसीवरील

हफ्त्यावर पहिल्या वर्षी ४५ टक्के व नंतर दरसाल ५ टक्के ही कमिशनची मर्यादा कायम करण्यात आली. इतर प्रकारच्या विम्यावरील हफ्त्यावर ३० टक्के कमिशन देता येईल. आयुर्विमा कंपन्यांनी पहिली दहा वर्षे अनुक्रमे ५५ व ६ टक्के पहिल्या वर्षी व नंतर दरसाल कमिशन देण्यास हरकत नाही कमिशन किती देण्यांत यावे, हा कंपन्यांच्या अंतर्गत व्यवस्थेचा प्रश्न आहे, प्रस्तुत योजनेमुळे नवीन कंपन्यांच्या व्यवहारांत व्यत्यय येण्याचा सभव आहे इत्यादि मुद्दे पुढे मांडण्यात आले श्री सुशील सेन ह्यांनी काही विमा कंपन्या हफ्त्याचे सर्वच उत्पन्न कसे संचून टाकतात हे दाखवून दिले व हिंदी कंपन्यास नको असले तरी आपण त्याचे सुरक्षण केले पाहिजे, असे त्यांनी सांगितले काँग्रेस पक्षांनी सरकारच्या बाजूने मत देऊन ही दुरुस्ती पास होण्यास सहाय्य केले.

डेअरी तज्ज्ञांच्या शिफारशी

डॉ राइट ह्यांचा रिपोर्ट

हिंदुस्थान सरकारच्या बोलवण्यावरून डॉ राइट व सर जॉन रसेल ह्यांनी हिंदुस्थानातील शेती व दूधदुभते ह्यासंबंधी चौकशी करण्याचे काम स्वीकारले होते. डॉ राइट (डेअरी तज्ज्ञ) ह्यांच्या रिपोर्टाचा सारांश येथे दिला आहे:—

(१) हिंदी दूधदुभत्याची वार्षिक किंमत हिंदुस्थानातील तांदळाच्या पिकाइतकी भरेल गव्हाचे उत्पादन दूधदुभत्याचे मानाने एक चतुर्थांश असेल नसेल जनावराची कातडीच दरसाल ४० कोटी रुपये किंमत देतात हिंदी साखरेचेहि उत्पादन इतके होत नाही. बैल व इतर जनावरांकडून शेतीचे काम करून घेण्यांत येते, ते ३ ते ५ अब्ज रुपयाचे होते खताची किंमत २३ अब्ज रु भरेल. ह्या सर्व आकड्याची बेरीज १० अब्ज रुपयांवर जाते. कोंबड्यांच्या घयाचा त्यात समावेश नाही हिंदुस्थानात दरसाल ७० ते ८० कोटी मण दूध निघते. दोन आणे शेर दराने त्याची किंमत ३०० ते ४०० कोटी रुपये होईल. ग्रेट ब्रिटन-मधील दुधाच्या पुरवठ्याचे मानाने हिंदुस्थानातील पुरवठा चार पट आहे, परंतु प्रत्येक माणसाचे वाट्यास सरासरीने फारच थोडे दूध येते हा पुरवठा निदान दुप्पट तरी झाला पाहिजे. एका मध्यवर्ती डेअरी संस्थेची स्थापना करण्यांत यावी

(२) हिंदुस्थानातील बहुसंख्य लोक खेडेगावात रहातात व दुधाच्या पुरवठ्यापैकी शेकडा ९८.३ भाग दूध, तूप, दही, खवा, इत्यादींचे स्वरूपात लोकांचे पोटात जातो. पाश्चात्य पद्धतीचे लोणी इत्यादि जिनसाचे वाटणीस फक्त उरलेला १.३ टक्के भाग येतो ही परिस्थिति लक्षात घेऊनच योजना आसली पाहिजे, पाश्चात्य पद्धतीच्या डेअरीचे केवळ अनुकरण करून भागणार नाही

(३) हिंदुस्थानातील प्रत्येक गाय सरासरीने सालिना ३०० शेर दूध देते गाईचे दूध वाढविण्याचा प्रयत्न होणे जरूर आहे. देशी पैदाशीची वाढ करणेच ज्यास्त हितावह होईल कडव्यांचा पुरवठा मोठ्या प्रमाणावर होणे जरूर आहे, कारण हिंदुस्थानातील जनावरांचे पोषण सध्या नीट होत नाही

हिंदुस्थानातील डेअरीचे घयाची जोपासना करण्याचे दृष्टीने डॉ. राइट ह्यांनी एक योजना सुचविली आहे सध्यागारमदळे, मध्यवर्ती संस्था, अधिकाऱ्यांच्या नेमणुका, इत्यादि गोष्टी त्यांच्या सूचनात अंतर्भूत आहेत

संजीवन हेअर टॉनिक

दारुणा, केंस गळणें व टक्कल
ह्यावर अनुभविक उपाय
संजीवन मॅन्युफॅक्चरिंग-कॉ., अहमदाबाद

"DAWN'S MENSORIUM" makes 6% addition to the monthly income of the family. Prospectus sent free on application. General Manager, "The Dawn of India Life Insurance Company Limited, POONA"

आपले पैसे खर्च झाल्याचा योग्य मोबदला

मिठाई शास्त्रज्ञ तुळजाराम मोदी यांचे

देशी बनारसी साखरेच्या मिठाईचे दुकान
रत्नागिरीच्या हूपस आंबा बफी

आगाऊ ऑर्डर दिल्यास हजारों रुपयाची मिठाई पुरवू शकू
तुळजाराम मोदी, मुख्य कारखाना, मोती चौक, सातारा

जुन्या घराची दुरुस्ती काळजीपूर्वक करून दिली जाते.
भेटा अगर लिहा.—

भाऊ गंगाधर साठे, कंत्राटदार

चिमण्या गणपति, सदाशिव ५१२, पुणे.

स्त्रियांचा आजार

मृणजे मुख्यत. विटाळदोष आणि गर्भाशयात विचाड होणे ह्येय आमचे औषध आर्डोमिक्सस (आर्तवदोषारि) एका निष्णात स्त्रीरोग-चिकित्सकाचे पाठावरून तयार केलेले असून ५० वर्षांच्या अनुभवाने स्त्रियांच्या सर्व गुप्त रोगावर अप्रतिम गुणदायक ठरलेले आहे. धुपणी, विटाळ नसणे, थोडा अथवा कष्टदायक होणे, ओटीपोटात कडा मारणे, अकाली गर्भपात, ज्वर, कडकी, डोके दुसणे, शोचास साफ न होणे इत्यादि विटाळदोष नाहीसे करून गर्भाशय निरोगी करण्याचा हमखास गुण या आर्डोमिक्ससमध्ये असल्यामुळे वैद्य व डॉक्टर मोठ्या प्रमाणावर चापरीत आहेत. गुणामध्ये याची बरोबरी बाजारातील इतर औषधे करू शकत नाहीत. किंमत वाटलीस रु २ ट. स १२ आणि निराळा एकदम तीन वाटल्या मागविणारास टपालसच माफ.

हिंदुस्थान, ब्रह्मदेश, व सिलोनसाठी मुख्य विक्रेते.—

धी इंडो फॉरिन एजन्सीज (डिपार्टमेंट नं. ६)

२५५/७ पेंडसे चाळ, सदाशिव पेठ, पुणे शहर

कचरा करणारांस शासन

सार्वजनिक ठिकाणी कागद, कचरा, साली, इत्यादि टाकून घाण करणारास कडक शासन करण्याचें धोरण ग्रेट ब्रिटनमध्ये अगीकारण्यात आलें आहे. हा उपक्रम हिंदुस्थानातहि चालू होणें अगत्याचें आहे सार्वजनिक आरोग्य व इतरांच्या सोई ह्याकडे दुर्लक्ष करणारास नागरिकत्वाचे धडे शिकविण्यात आले पाहिजेत. ग्रेट ब्रिटनमध्ये लोकांची ह्याबाबत बरीच प्रगति झालेली असली तरी जबाबदार संस्थांची व सरकारची त्या संबधातील अपेक्षाहि पुष्कळच वाढलेली आहे, हेंच अरुढेल येथील कित्येक स्वटल्यांवरून स्पष्ट होतें. मोटार सायकलीची साइडकार खरडून कागद जागेवरच टाकणारास १० रु. दंड झाला व एका सहल करणारास विधी फेकण्याबद्दल तितकाच मुर्दंड पडला मोटारींतून बाहेर सहा फुटांवर संज्याचें साल फेकल्याबद्दल एका गृहस्थास १० रु दंड म्हणून द्यावे लागले व कागद अस्ताव्यस्त टाकणारासहि तेच प्रायश्चित्त मिळालें. चहा करून राहिलेली पत्ती हरळीवर फेकल्यामुळें एका स्त्रीस ४ रु. दंड झाला. चहाच्या पानाचें खत चागलें होतें, असें सागण्यात आलें, परंतु त्या पत्तीबरोबर अपराधी स्त्रीनें अंड्याची टरफलेंहि टाकलीं होती, ह्यामुळें तिला ह्या चवाचाचा उपयोग झाला नाहीं. ह्या सर्व उदाहरणावरून सार्वजनिक स्वच्छता, आरोग्य व टापटीप ह्यास पुढारलेल्या राष्ट्रांत किती महत्त्व दिलें जातें व सरकार त्याबाबत कसें दक्ष असतें, हें दिसून येईल.

फळें व भाज्या ह्यांच्या उठावास सहाय

प्रॉव्हिन्शियल फ्रूट अँड व्हाजिटेबल मार्केट कमिटीची दुसरी सभा गेल्या आठवड्यात डॉ. जी. एस. चीमा ह्याचे अध्यक्षतेखाली भरली होती. त्या वेळीं त्यांनीं कमिटीनें केलेल्या कामाचा आढावा घेतला. मुंबई शहर म्युनिसिपालिटी (कॉर्पोरेशन) सध्या कोणाहि इसमास दलालीचा लायसेन्स नाकारीत नाहीं व एक रुपया भरल्याबरोबर परवाना मिळू शकतो, ह्यामुळें बेजबाबदार लोकहि ह्या धंद्यांत प्रवेश मिळवतात. हें थावविण्यासाठी दलालाकडून जामीन घेण्यात यावे, असें सभेत सुचविण्यात आलें. कित्येक प्रश्नांचा विचार करण्याचें काम सबकमिटीकडे सोपविण्याचें ठरलें. रेलवे व आगबोट कंपनी ह्यांनीं फळें आणि भाज्या ह्यांच्या वहानुकीविषयी, सहानुभूतिपूर्वक धोरण अगीकारलें असल्याचें, डॉ. चीमा ह्यांनीं सांगितलें फळें आणि भाज्या ह्यांची घाऊक विक्री, फळांची प्रतवारी लावणें, त्यांचे पॅकिंगमध्ये सुधारणा करणें इत्यादि प्रश्न कमिटीपुढे आहेत. आंब्याच्या फळाच्या परदेशाकडे होणाऱ्या निर्गतीत समाधानकारक वाढ होत आहे, त्यास तज्ज्ञांचा सल्ला व प्रयोगाचें निष्कर्ष उपयोगी पडल्याखेरीज रहाणार नाहींत फळें व भाज्या ह्यांची हिंदुस्थानात सालिना आयात होते, तिची किंमत २ ते ३ कोटी रुपये सहज होईल. ह्या प्रश्नाचा समाधानकारक निकाल लागणें आवश्यक आहे उत्पादक व विक्रेते आणि ग्राहक ह्यामधील मार्केट कमिटी हा महत्त्वाचा दुवा होणें, तिला चिरस्थाइकत्व घेण्यावर अवलंबून आहे. ह्या कमिटीच्या स्थैर्याच्या प्रश्नाचा विचार सरकारनें सहानुभूतीनें केला पाहिजे.

लक्षांत ठेवा] १९३७-३८ सालअखेर [लक्षांत ठेवा

कॉमनवेलथचें तृतीय मूल्यमापन होणार

“ जनतेच्या सहानुभूतीमुळेच “कॉमनवेलथ” नें सर्व विमा-संस्थांत अग्रस्थान मिळविलें आहे व त्याबद्दल आम्ही जनतेचे अत्यंत आभारी-आहोत ”

श्री. आर. एन. अभ्यंकर, बी ए, एलएल बी,
मॅनेजिंग एजंटस्,
दि कॉमनवेलथ अँडुअरन्स कंपनी, लिमिटेड
११ बुधवार पेठ, पुणे नं २

महाराष्ट्रांतिल प्रत्येक ठिकाणी भरपूर कमिशनवर एजंटस् नेमणें आहेत तरी विशेष माहिती-करिता हेडऑफिसकडे पत्रव्यवहार करा

“ अर्थ ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयावरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची पुस्तके

१ बँका आणि त्याचे व्यवहार
२ रिझर्व्ह बँक
३ व्यापारी उलाढाली

वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झालें आहे.

किं १ रु (ट स निराळा)
व्यवस्थापक, ‘अर्थ’ ग्रन्थमाला,
पुणे २.

१२ वर्षे पुण्यांत लोकादरास पात्र झालेले

★ **महिंद्रकर ब्रदर्स** ★

यांचे येथें आपले कपड्यांची खरेदी करा अगर करवून घ्या.

बुधवार चौक, पुणे

सहकारी चळवळ

सारस्वत को बँक, लि

वरील बँकेची १९ वी वार्षिक साधारण सभा शनिवार, ता. १८ सप्टेंबर, १९३७ रोजी बँकेचे चेअरमन, श्री. व्ही पी. वर्दे, ह्याचे अध्यक्षतेखाली भरली होती ऑडिटरने तपासलेला ताळेबंद व नफा-तोटा पत्रक हीं सभेने एकमताने मजूर केलीं अहवालाचे वर्षी बँकेने सर्वांगीण प्रगति केलेली आहे, हे खालील आकड्यावरून दिसून येईल:—

	१९३५-३६	१९३६-३७
	रु.	रु.
भाडवळ व रिझर्व्हज्	५५,६४०	८०,९४७
ठेवी	४,३१,४५८	७,३०,७४१
कर्ज, कॅशक्रेडिट्स, ओव्हरड्राफ्ट इ.	१,७२,२१८	२,३०,६३३
रोख व रोखे	२,९९,७९७	५,७९,८२५

एकूण नफ्यापैकी (९,६२७ रु) निव्यापेक्षा अधिक रकम गगाजळीत व इतर फंडात टाकण्यात आली व द. सा. द. शे. ६ रु १४ आ (बोनस धरून) दराने डिव्हिडंड वाटण्याचे ठरले. वक्तरीर कर्जफेड करणारास, त्यांनी भरलेल्या व्याजावर २५% रिबेट देण्याचे ठरले.

सिंदखेडे ता को. सुपरवायझिंग यूनियन, लि

वरील यूनियनची वार्षिक साधारण सभा ता १९-९-३७ रोजी भरली होती, त्यावेळीं श्री दगाजीराव लहूजी पाटील ह्यांची यूनियनने प्रेसिडेंट म्हणून फेरनिवडणूक केली.

मालेगांव तालुका को. सु यूनियन लि

(१) यूनियनची वार्षिक सभा ता. ९-९-३७ रोजी श्री. बी. एस हिरे, एम. एल. ए. ह्याचे अध्यक्षतेखाली झाली. (२) तालुका डे. असोसिएशनचीही सभा त्यांचेच अध्यक्षतेखाली ता. ९ रोजी झाली. (३) बँकेचे सीनियर इन्स्पेक्टर श्री. हळवे ह्यांची बदली झाल्याचे निमित्ताने त्यांचे सन्मानार्थ पानसुपारी समारंभ झाले.

दि मराठा मार्केट पीपल्स को. के. सोसायटी लि, मुंबई

वरील सोसायटी स्थापन होऊन दोन वर्षे पूर्ण झाली आहेत. मुंबई येथील क्रॉफर्ड मार्केट, भुलेश्वर मार्केट व फोर्ट मार्केट ह्या मधील पुष्कळशा लोकांच्या गरजा भागवून सोसायटीने त्यास कर्जमुक्त केले आहे. सोसायटीचे पटावर ४३८ सभासद असून वसूल भांडवल १०३ हजार रु आहे १९३५-३६ मध्ये १५० सभासदांनी एकूण ३७३ हजार रु. कर्ज घेतले होते, १९३६-३७ साली ३२६ सभासदांस १ लक्ष ११३ हजार रु कर्ज देण्यात आले, त्यांतील ८० हजार रु फळाच्या व्यापाराकरिता व १६ हजार रु कर्जफेडीसाठी होते कर्जाची रकम सभासदांनी सावकाराकडून घेतली असती तर त्या रकमेवर सुमारे २५ हजार रु. व्याज पडले असते. सोसायटीस त्यास फक्त ३,११० रु याचे लागून त्याची २१,८९० रुपयांची वचत झाली. वर्षअखेर सोसायटीस निवळ नफा १,३०७ रु. झाला. सोसायटीने अल्पावधीत श्री. भास्करराव जाधव ह्याचे नेतृत्वाखाली उत्कृष्ट प्रगति केली आहे, ह्यात संशय नाही.

इंदूर परस्पर सहकारी पेढी, मर्यादित (वार्षिक सभा . ता. २९-८-३७)

वरील बँकेच्या पटावर १४९३ सभासद आहेत व भांडवल ९९ हजाररु आहे. गंगाजळीत व इतर फंडसमध्ये मिळून ६७३ हजार रु. आहेत. बँकेकडील ठेवीत ६३ लक्ष रु. असून ४ लक्ष १५ हजारांची सभासदास कर्जे दिलेली आहेत. एकूण खेळते भाडवल सुमारे ९ लक्ष रु. आहे. अहवालाचे वर्षी बँकेस १४,८९२ रु नफा झाला. भागीदारास ७ टक्के दराने डिव्हिडंड वाटण्याचे ठरले. बँकेजवळील सरकारी रोख्यांची बाजारभावाने होणारी किंमत ताळेबंदात दाखवलेल्या किंमतीपेक्षा सुमारे ६३ हजारांनी कमी आहे, तथापि रोख्याच्या भावाच्या घसाऱ्या-प्रीत्यर्थ काढलेल्या स्वतंत्र फंडात ४ हजार रु. आहेत; ह्या कारणाने रोख्याची पडलेली किंमत ताळेबंदात घेण्यामुळे त्यास विशेष वैगुण्य आलेले नाही. बँकेची परिस्थिति भक्कम असल्याचे तिच्या ताळेबंदावरून दिसून येते. भागीदारास थावयाच्या डिव्हिडंडचा दर गेली ४ वर्षे अनुक्रमे ११, १०, ९ व ८ टक्के होता तो अहवालाचे वर्षअखेर ७ टक्के करण्यात आला, हे ठीकच झाले बँकेची प्रगति अखंड होत आली आहे. १९३६-३७ साली मुन्तजीव वहाडुर वि मा माटे हे पेढीचे अध्यक्ष होते.

सोलापूर डिस्ट्रिक्ट सेंट्रल को. बँक, लि.

(वार्षिक सभा: ता ३-१०-३७)

वरील बँकेचे १९३६-३७ अखेर भाग भांडवल १,२२,२०० रु. झाले आहे. बँकेकडील एकूण ठेव १३३ लक्ष रुपयांची आहे. रिझर्व्ह फंडात ३८३ हजार रुपये असून इतर फंडस ३४ हजारांवर आहेत. एकूण खेळते भाडवल सुमारे १६३ लक्ष रु. आहे. ७ लक्ष रुपये कर्जाज देण्यात आले आहेत. माल सोने-चांदी, घर-जागा, इत्यादींचे तारणावर रकमा गुतविण्याचा उपक्रम बँकेने चालू केला आहे व अहवालाचे वर्षी त्या व्यवहाराची चांगली प्रगति झाली आहे. हुष्काळी परिस्थितीत शेतकऱ्यास सहाय म्हणून बँकेने ४८ हजार रु. कर्ज मंजूर केले व ते ताबडतोब वाटण्याची व्यवस्था केली. सालअखेर थकवाकी ७६ हजार रु म्हणजे येणे कर्जाच्या २०% आहे. बँकेच्या सर्व शाखांचे काम चांगले चालले आहे. वर्षअखेर बँकेस १५,००४ रु. नफा झाला, त्यातून भागीदारास ६% दराने डिव्हिडंड यावे अशी बोर्डाची शिफारस आहे बँकन्स शीटमध्ये कर्जाचे बाजूस ८,४०३ रु. ९ आ. सिक्युरिटी ॲप्रोसिएशन म्हणून जमा आहेत, त्याची वाटणी वेगवेगळ्या फंडात करण्याविषयी बोर्डांनी सूचना केलेली आहे. बँकेची मजबुती वाढविण्याकडे ह्या रकमेचा विनियोग करण्याचे बोर्डांचे धोरण स्तुत्य आहे

ताळेबंदात दर्शवलेली रोख्यांची किंमत बाजारभावाने होणारी आहे, किंवा ती बँकेस पडलेली निवळ रकम आहे, हे समजण्यास मार्ग नाही. तसा खुलासा रिपोर्टात केला जाणे आवश्यक आहे. बँकेची परिस्थिति एकदरीने पहाता चांगली असून तिची प्रगति होत आहे ह्यात संशय नाही हिशेबाच्या माडणीसंबंधी वर सूचना केली आहे, तिकडे बँकेच्या व्यवस्थापकाचे लक्ष जाईल अशी अशा आहे.

सटाणा ता को. सु. यूनियन, लि

वरील यूनियनची वार्षिक साधारण सभा गुठवार, ता. ३०-९-३७ रोजी सकाळी १२ वाजता यूनियनचे कचेरीत भरणाार आहे.

दि रेमंड वुलन मिलस्टाफ अॅन्ड वर्कमॅन को. के. सोसायटी, लि.

वरील बँकेच्या सभासदांचे सख्येत अहवालाचे सालअखेर ९१ ची वाढ झाली. ठेवी ८,८८५ रुपयांच्या आहेत. वर्षामध्ये कर्जांचे एकूण ३७१ अर्जे मंजूर करण्यात येऊन ३२,१३० रु. कर्ज देण्यात आले, त्यातील १७३ हजार रु. बाहेरील सावकारांच्या कर्जाफीदारीतां काढण्यात आले होते. १७ सभासदांची २,०४६ रुपयांची कर्जे १,३०९ रुपयांस मिटवून दिल्यामुळे सभासदास ७३६ रुपयांची सूट मिळाली. नफावांटणीतील १,४३६ रुपयांपैकी ६३% दराने डिबिडिड देण्याकरिता ७२५ रुपयांचा विनियोग करण्यात आला. सोसायटी पहिल्यापासूनच 'अ' वर्गीत आहे, हे तिला भूषणावह आहे सावकारापासून सरक्षण करून सभासदांचे हित पहाणाऱ्या ह्या सोसायटीची प्रगति समाधानकारक होत आहे व ससून कंपनी तिचे व्यवहारांत लक्ष घालीत आहे, ही गोष्ट उत्साहवर्धक आहे.

कॉसमॉस को अवेन बँक लि, पुणे (वार्षिक सभा ता. २६-९-३७)

वरील बँकेच्या सभासदांची संख्या १९१७ असून भाग भाड-वल ८०३ हजार रु. आहे. ४ लक्षा १६ हजारांच्या तिचेकडे ठेवी आहेत. थकबाकीत घट झाली असून अहवालाचे साल अखेर तिचे प्रमाण ९५% पडते. ह्या बाबत विशेष लक्ष देण्याचे बँकेचे धोरण आहे व ते यशस्वी होत आहे, ही समाधानाची गोष्ट आहे. वर्ष अखेर बँकेस ११,५९८ रु. नफा झाला, त्यातून भागीदारास ७३ टक्के दराने डिबिडिड वाटण्यासाठी ६,०२० रु. मंजूर झाले. बँकेच्या इमारतीचे संबंधांत कार्यकारीमंडळाने विशेष प्रयत्न केले, त्याचे दृश्यफळ लवकर दिसून येईल, अशी आशा रिपोर्टीत व्यक्त करण्यात आली आहे बँकेची एकसारखी प्रगति होत आहे.

Notice to Contractors

Sealed percentage Tenders in form B-1 for the following works are invited and will be received by the undersigned on 11-10-37 upto 2 p.m. Other particulars regarding the contract etc., and tender form can be had at the Undersigned's Office on any working days during office hours upto 9th October 1937. The undersigned reserves the right to reject any or all tenders without assigning reasons.

Estimated Cost Rs.

- (1) Improving Dharwar-Saundatti-Bagewadi Road. (Miles 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10 & 11)
Collection of metal only. 21,220
- (2) Improving Dharwar-Saundatti-Bagewadi Road (Miles 1,2,5,6,7,8,10,11,16 & 20to24)
Collection of murum only. 19,793
- (3) Reconstructing Bridge No. 182, in flg. 115/7 of Karwar Bellary Road. Section from Hubli to Gadag 42,853

P. K. SHINDE,
Executive Engineer, D. Dn.

Executive Engineer's Office,
Dharwar, 20th Sept. 1937.

निवडक बाजारभाव

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर, १९३५ पासून)	३%
सरकारी कर्जरोखे	
५% करमाफ लोन (१९२५-५५)	१२०-२
५% (१९३९-४४) लोन	१०५-११
४% १९२३	१०८-०
३३% बिनमुदत	९७-१
३३% १९२७-५०	१०६-४
२३% १९२८-५२	९९-१५
निमसरकारी रोखे	
४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लांब मुदत)	१०९-०
४% मुचई म्युनिसिपल (लांब मुदत)	१०८-८
४% मुचई सिटी इन्फ्रस्ट्रुक्चर ट्रस्ट बॉन्ड (७० वर्षे मुदत)	१०८-८
४% म्येसूर कर्ज (१९५३-६३)	११२-०
५% म्येसूर कर्ज (१९५५)	१२३-०

प्रयोग यशस्वी झाला

९ रुपये टन ऊंस

साखरेच्या घंटांतील फायदा मुख्यतः

उंसावर अवलंबून असतो

'जावा' स्वस्त साखर टिकू शकते याचे एक प्रमुख कारण तेथे दर एकरा ६० ते ६५ टन ऊंस येतो. जावा जातीच्या उंसास महाराष्ट्राचे हवापाणी मानवते व महाराष्ट्रातही जावा जातीचा ऊंस आढसाली ६० ते ६५ टन व सुरू ४५ ते ५० टन येतो.

कॅनॉलच्या पाण्यावर ऊंस करावयाचा असल्यास जमिनी कोणत्या प्रकारच्या पाहिजेत याबद्दल शेतकी खाते व इरिगेशन खाते यातील तज्ज्ञांनी संशोधन केले आहे. सतें कोणती वापरावी, किती वापरावी याचेही संशोधन झालेले आहे.

अशा तज्ज्ञांच्या सहाय्याने सिंडिकेटने जमिनी निवडून व एका ठिकाणी घेतल्यामुळे सिंडिकेटच्या जमिनी कमी खर्चात उंसाचे पीक चागले देत आहेत व त्यामुळे सिंडिकेटला ९ रुपये टन ऊंस पडतो. सी. ओ. ४१९ व पी. ओ. जे. २८७८ ह्या जातीचा ऊंस ८ रुपये टनाने मिळेल असा अंदाज वाटू लागला आहे. पी. ओ. जे. २७२५ जातीचा ऊंस लावण्याबद्दल तज्ज्ञांचा सल्ला मिळाला आहे ऊंस काढून घेतल्यानंतर अमेरिकन जातीचा कापूस उसाच्या सरीवर सरक्या टोचून सिंडिकेटने लावला आहे, तो उत्तम आला आहे. वरील कारणामुळे साखरेचे भाव कमी झाले तरी सिंडिकेट ५ ते १० टक्के फायदा देऊ शकेल.

बहुतेक लिमिटेड कंपन्यास नफ्यावर २ ते २३ टक्के मॅनेजिंग एजंट याना प्रथम देण्यात येतात व मग भागीदाराना नफा वाटला जातो. तसा प्रकार सिंडिकेटच्या मॅनेजिंग एजन्सीचा नाही. ६३ टक्के नफा "ऑर्डिनरी" शेअर होल्डर याना दिल्याशिवाय मॅनेजिंग एजंट याना नफ्यातून कोणताही भाग मिळणार नाही. यामुळे वरील २ ते २३ टक्के प्रथम भागीदारानाच मिळतात व साखरेचे भाव उतरले तरी भागीदाराचे नुकसान होत नाही.

मशिनरी मुंबईस येत्या नोव्हेंबरमध्ये येईल. ऑर्डिनरी शेअर रु. २५ चे व प्रेफरन्स शेअर रुपये १० चे आहेत.

सविस्तर माहिती खाळील पत्त्यावर मिळेल

दि वृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट लि.

२५७, बुधवार पेठ, पुणे २.

CONFIDENCE

is a worth-while asset in business building
The success that has attained Hindusthan's
efforts to serve the public has its origin in
public confidence, its

YEARS OF

Efficient Management, Fair Dealings,
Prompt Settlement of Claims, Liberal
Terms, Enterprize, Judicious Reserves,
Sound Investments, Huge Assets and
Useful Service

HAS CREATED

PUBLIC CONFIDENCE

The following figures will convince you .

NEW BUSINESS

Last year 1936-37

Exceeds

2 CRORES & 82 LAKHS

BONUS

PER THOUSAND PER YEAR

On Endowment Rs 23 | On Whole Life Rs. 20

HINDUSTHAN

Co-operative Insurance Society, Ltd.

(ESTD 1907)

Branches Bombay, Madras, Delhi, Patna, Lahore,
Lucknow, Dacca

Office throughout India & the East

S C. MAJUMDAR,
MANAGER Bombay Branch

POONA OFFICE — 180, Budhwar Peth.

स्वल्प व्ययान्नै कर्ज मिळवा

स्वदेशी धर्मांना उत्तेजन देऊन त्यांची योग्य जोपासना कर-
ण्यास व स्वतःच्याहि फायद्यासाठी कर्जाचे लोन सर्तिक्रेट
घेण्यास आजच रु २५, किंवा प्रथम ६०८ व दरमहा ३ प्रमाणां
पुढे १८ म्हणून १०० ते ५००० कर्ज, अगर कर्ज नको
असल्यास रु ५ ते १०० रोख मिळवा. तसेच स्पेशल लोन
घेऊन निकडीच्या गरजा भागवा. या इन्व्हेस्टमेंटमध्ये रोख
रकमा मिळविणे किती फायद्याचे होईल याचाहि विचार करा
प्रस्पेक्टस व एजन्सीसाठी २ आप्याची तिकिटें पाठवून लिहा
अगर भेटा

दि हिंदुस्थान इंडस्ट्रियल कंपनी, लि.,

हेड ऑफिस:—गिरगांव, मुंबई.

ब्रँच:—लक्ष्मी रोड, काकाकुवा मॅन्शन समोर, पुणे नं. २.

ऑफिसचे
कामाकरितां **हेमिंग्टन टाईपरायटर**

स्वस्त विकाऊ आहे

मराठी केन्द्र : : हुजूरवागेसमोर पुणे

आवश्यकता है

वेवी इक वेचने के लिये हरएक शहरमें कनवेसरों
की आवश्यकता है वेतन अक्रोडिंग टू सेल्स मिलेगी
ट्राविलिंग व फूडिंग अलाउंस भी मिलेगा. नियम बहुत
सरल है (नियमों के लिये एक आना का टिकट
अवश्य भेजें)

—मैनेजिंग डाइरेक्टर साहब—

दी इंस मैनुफेक्चरिंग कम्पनी लि.

(स्थापित १९१६) अमीनाबादपार्क—लखनऊ

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street,
Bombay

716 Sadashiv Peth,
Poona City

पायोनियर डाइंग हाऊस, पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी

एरोग्राफ प्रिंटिंग, सडीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व
रगविण्याचा कारखाना

भिकारदास मारुतीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३.१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळ —

दररोज सकाळी १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाळ ठेवी द सा द शें २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या
जातात.

सेविंग बँक ठेवीवर द. सा द शें ३ टक्के व्याज
दिले जाते

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यापासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या
जातात ज्याचाचे दरामुदल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्ज सोने, चांदी, सरकारी रोखे, वगैरे सारणावर रकमा दिल्या
जातात

मैनेजिंग एजंट्स.

K. K. & Co.

Photographic Dealers

POONA

हे पत्र पुणे, पेठ भांडुडा घ. नं. ९१५१९ आर्यमुष्ण छापखान्यात रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिले, व
रा. श्रीपाद वामन काळे, बी. ए., यांनी 'दुर्गाधवास,' भांडुडा, घ. नं. ९२७१३, पुणे शहर, येथे प्रसिद्ध केले.